

Gammal timmerstuga i Hemavan. Foto: Linda Bylund

FÖRENA NATUR OCH KULTUR?

INTEGRERAD NATUR- OCH KULTUR- MILJÖVÅRD I FJÄLLEN

För att kunna samordna natur- och kulturmiljövård i fjällen måste vi ha riktiga och relevanta skötselplaner. Här redovisas preliminära resultat från en del i forskningsprojektet *Integrerad natur- och kulturmiljövård i fjällen*.

Trycket på fjällskapet har förändrats kraftigt de senaste åren, bland annat på grund av ökat intresse för vindkraft och gruvetableringar, samt genom den pågående klimatförändringen.

Behöver kunskap för att planera landskapet

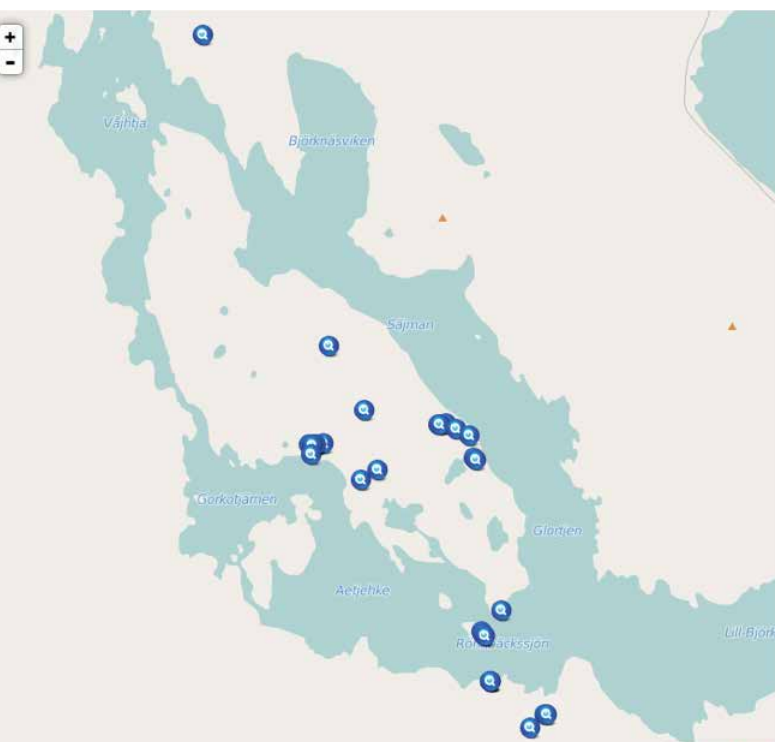
Det ökade trycket gör att vi behöver bättre kunskapsunderlag för att kunna planera landskapet. Det blir också allt viktigare att vi har bra verktyg för att kunna hantera

olika intressens anspråk på utrymme i fjällandskapet. Särskilt eftersom vårt miljömål Storslagen Fjällmiljö i sina preciseringar avser att bevara fjällområdet i ett ursprungligt tillstånd.

– I det här projektet har vi försökt att bedöma i vilken mån det faktiskt finns strategier, mål och medel för att skapa en integrerad natur- och kulturmiljövård i förvaltningen av skyddad natur, säger Peter Schlyter, som är projektledare i forskningsprojektet *Integrerad natur- och kulturmiljövård i fjällen*.

Exempel på kartmaterial av inventerade områden genererat genom mobilapplikationen Citizen Science. Här visas området kring Rönnebäcksnäset, Storumans kommun.

Skötselplaner måste uppdateras

Forskarna i projektet har därför genom textgranskning analyserat reservatsbeslut och skötselplaner för naturreservat inom fjällområdet. Resultaten visar preliminärt att ett antal av de naturreservat i fjällområdet som innehåller kulturmiljöpräglade områden saknar en uppdaterad skötselplan som tar hänsyn till dessa områden.

– De reservat som innehåller kulturmiljöpräglade områden kan vara i behov av en mer aktiv skötsel och behöver troligen få sina skötselplaner uppdaterade oftare, menar Calle Österlin, som är doktorand i forskningsprojektet.

Tar tid att inventera hela fjällområdet

Tillståndsprövning för exploatering i fjällen förutsätter att det finns ett riktigt och relevant kunskapsunderlag att utgå ifrån. Idag är kunskapen bitvis klart bristfällig, inte minst när det gäller kulturmiljövårderna.

– Kunskapsläget är särskilt bristfälligt när det kommer till spår i landskapet av samiska kulturmiljöer. Många områden har inte inventerats ännu, berättar Calle och förklarar vidare att det medför en risk för mindre väl grundade beslut för exploateringstillstånd. Likaså ökar risken för att spår av tidigare nyttjande och fasta lämningar i landskapet går förlorade när exploateringsstrycket ökar.

– På grund av fjällområdets storlek kommer det att kräva mycket resurser och ta lång tid att inventera hela området, konstaterar Calle.

App som inventerar kulturmiljöer

För att skapa förutsättningar att kunna inventera kulturmiljöer i fjällområdet på ett snabbare och mer resurseffektivt sätt, har forskarna i projektet gjort en pilotstudie om att använda applikationen Citizen Science för kulturmiljöinventering. Tanken är att intressegrupper och

Hur ska vi planera landskapet på ett bra sätt? För att veta det behöver vi bättre kunskapsunderlag. Att inventera hela landskapet tar tid. Foto: Linda Bylund

andra med kunskap inom området ska kunna hjälpa till att samla in de data som behövs, med smartphones och GPS-positionering som redskap. På så vis kan de bidra med information, inte minst i särskilt utsatta områden med högt exploateringsstryck.

Lovande fältförsök har gjorts på ett antal platser, bland annat vid Rönnbäcksnäset i Storumans kommun.

– Det försöket utfördes som en fallstudie i ett område där intresse för gruvdrift finns och bearbetningskoncession beviljats, berättar Calle.

Applikationen för inventering av samiska kulturmiljöer

har tagits fram baserat på underlag från Åjtte (Svenskt fjäll- och samemuseum) och Gaaltije (Sydsamiskt kulturcentrum).

Inventeringen vidareutvecklas

Materialet som samlats in med hjälp av applikationen utvärderas nu med avseende på dess form, datakvalitet samt utbildning av användarna. Under våren 2016 kommer applikationen att vidareutvecklas och testas i fält i Jämtland, för att kunna inventera kulturmiljöer kopplade till fåbodbruk och fjälljordbruk.

Bildtext: Grav vid Atoklinten, väster om Tärnaby i Västerbotten. Foto: Carl Österlin

I fjällen finns gott om spår av historien. Denna bild är tagen i Gröndalen, Vålådalen, Jämtland. Foto: Linda Bylund

ISBN 978-91-620-8750-0. TEXT OCH LAYOUT: LINDA BYLUND, STORSLAGEN FJÄLLMILJÖ

Storlagen Fjällmiljö
www.storlagnafjall.se

Projektledare
Peter Schlyter
Universitetslektor
08-6747822
peter.schlyter@natgeo.su.se

Projektmedarbetare
Carl Österlin
Doktorand
08-163642
carl.osterlin@natgeo.su.se

Övriga publikationer i Storlagen
Fjällmiljö finns här:

www.storlagnafjall.se/publikationer